

Оила ва жамият

6 (1004)-сон
9 февраль 2011 йил
Web-site: oilavajamiyat.uz

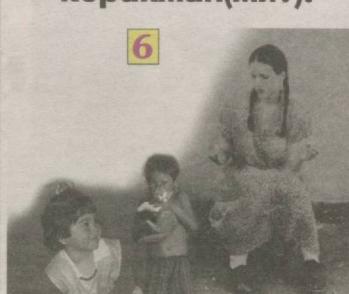
Газета 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Ойна олдидағы одам

Мунаввара АБДУЛЛАЕВА:
Санъат касб эмас, қисматга айланса...

Мен кимгадир керакман(ми?)!

6

Тиллачилар ҳийласи

8

9 ФЕВРАЛЬ – АЛИШЕР НАВОЙ ТАВАЛЛУД ТОПГАН КУН

Она тилига муҳаббат, унинг беқиёс бойлиги ва буюклигини англаш түйгуси бизнинг онгу шууримиз, юрагимизга аввало Навоий асарлари билан кириб келади.

Ислом КАРИМОВ

Шавкат СУЛТОНОВ олган сурат-лавҳа

Алишер Навоининг адабий мероси, ҳеч иккисинен да айтши мумкини, миллий маънавиятимиз асосини ташкил қиласиди. Улуғ мутафаккир ўғитларининг аҳамияти асрлар ўтган сари янада ошиб бормоқда. Айниқса, мустақиллик йилларида ҳазрат Навоий ижодини ўрганиш, тарғиб этиш, оммалаштиришга алоҳида эътибор қаратилаёттир. Зоро, миллий маънавиятимизни юксалтириш, жамиятимизда инсоний фазилатларни қарор топтиришида ул зотнинг асарлари беназир хазинадир.

Ушбу сонда:

Конигил қозози сири	2
«Севишганлар куни»	3
ёхуд ўзликка ёт одатлар	3
«Жир» сўзи ўзбек тилидан олинганми?	4
Бир қатиқнинг минг шифоси	5
Абрамов терма жамоадан кетмайди	8

2011 – КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ЙИЛИ

Конигилнинг асрорлари

ёхуд етти иқлимга донги кетган қадимги
Самарқанд қоғозлари хусусида

«Оламда яхши қоғоз Самарқанддан чиқади. Қоғоз жувозларига сув буткул Конигилдан кела-ди. Конигил Сиёҳб (корасув) ёқасидирки, бу кора сувин Обирахмат ҳам дейдилар».

Бу – Захирiddин Мұхам-мад Бобурнинг «Бобурнома» асарида көлтирилган та-риф. Ушбу тарихий далил-ларга асосланиб, тадбиркор Зариф Мұхторов бир вакълар довруғи етти иқлими тарал-ған Конигил қоғозини ишлаб чиқариший түрга күйді. Ай-тиш мұмкін, Самарқанд қоғозининг ilk тарихи VIII асраға бориб тақалади. Бир неча юз йил-лар ичидә Сиеб дәреся бўйида 200 минг-га яқин сув тегирмолнари мавжуд бўйи, уларнинг 400 га яқинидан қоғоз ишлаб чиқаришда фойдаланилган.

– 1996 йилда ЮНЕСКО дастури асо-сида мамлакатимизда хунармандылар та-туризмни ривохлантириш дастури ишлаб чиқиди, – дейди Зариф Мұхторов. – Шу имкониятдан фойдаланиб, ўқолиб бора-тётган санъат турларини қайта тикилаш масадида «Мерос» ташкилотини туздим ва астойдил ишаги киришдим. Бир неча бор Америка, Германия, Хиндистон, Гол-ландия давлатларида бўйиб, у ердаги қоғоз ишлаб чиқариш корхоналарининг фаолияти билан танишдим. Бу изланишларимда менга ЮНЕСКО ҳамда Япония-

нинг «JEIKA» ҳалқаро агентлиги яқиндан ёрдам берди.

Ушбу ҳаракатлар натижасида Зариф ака «Кони Гил мерос» корхонасини таш-кил этди. Корхона қадимги қоғоз тайёрлаши санъатини қайта жонлантириди ва Самарқанд кўлбла қоғозини бутун жа-хонга кўз-кўз қилиб, дунёнинг 15 дан ортиқ мамлакатлари кўргазмаларида иштирок этди, қатор муваффақиятларни кўлга киритди.

– Қоғозни тут дараҳтининг новдаси-дан оламиш, – дейди сұхбатдошимиз. – Юз килограмм тут новдасидан тўрт ки-лограмм қоғоз чиқади. Бу қоғозимизнинг бошқа қоғозлардан фарки, биринчидан мустахкам, сувда титилиб кетмайди, узок йил сакланади. Ранги – новвотранг. Бун-

дай ранг кўзга зарар қильмайди. Унга қанча тикилсангиз ҳам кўзингиз чарчаб қолмайди...

Айни кунда йигирма нафардан ортиқ ёшлар фаолият кўрсататган мазкур корхонада оддий қоғоздан тортиб, бу маҳ-сулотдан тикилган бежирим либослар, антика халтачалар, кўғирчоклар бор. Уни кўрганлар хайрон қолиши мумкин. Тўғрида, ахир буларнинг барчаси қоғоздан ясалган.

– Қоғозларга гул соламиз. Накшлар-даги рангларни ўсимлик ва мева пўчоги-дан ва Обирахмат сувидан тайёрлаймиз, – дейди Малика Тўраева. – Бу «Абр» санъати дейилади. Бу юмушлар четдан кузатиб турган ишчи учун бирор кийин-роқ туюлиши мумкин. Аммо кунт ва меҳ билен ҳаракат қилинса, у накш бўладими, бирор буюми ясаш бўладими, чи-ройли санъат асари яратилиади.

Айтиш жоизки, бугунги кунда Самар-қанднинг ипак қоғозига бутун дунё ўз эътиборини қарратган. Табий бўёклар мутахассиси, япониялик Ая Ямада ҳам мана, иккى йилдирки «Кони Гил мерос» – да иш олиб бормоқда.

Зариф ақанинг хонадонини хунар-мандлар оиласи, десак адашмаймиз. Чунки Ҳабиба опа ҳам турмуш ўтигининг ишларига жуда қизиқиб қолган. От изи-ният босар деганларидек, отасининг хунарини сиддикидан ўрганаётган Сан-жарбек ҳам бу ишлар ҳадисини олибди.

Шоир бежиз Конигилда қолган асрор-ларим бор, дея таъкидламаган экан. Самарқанд қоғози бунга яқол мисол. Кола-верса, кўхна манзил ўзининг туганнамас мўъжизалари билан ҳали дунёни кўп бор ҳайратлантиришига шубҳа йўй.

**Сарвиноз УМУРОВА,
журналист.
Самарқанд шаҳри.**

Очиқ мулоқотлар

Бўка туман ФХДЕ бўлими қишлоқ, фуқаролар йигинларида «Софлом она – соғлом бола», «Йод етишмаслиги ва уни бартараф этиш», «Анемия», «ОИТС ка-салликлари», «Кон-қариндошлар ўта-дилини никонинг салбий оқибатлари», «Репродуктив саломатлик» мавзуларида очик мулоқот ўтказиб келмоқда.

Шундай тадбирлардан бири якинда Чигатой КФИда бўлиб ўтди. Очик мулоқотда қариндош-урувлар орасидаги никоҳ түфайли тушиган болалар орасида карлик, глаукома, қандли диабет ва бошқа касалликлар кўп учраши, шу боис бўнинг олдини олиш мақсадга му-воғиклиги тушунтирилди. Бу каби тад-бирларни ташкил этишдан мақсад ёшларни зарапли оқимлар таъсирига тушуб колишидан ҳимоялаш, уларнинг ёт ғояларга берилишини олдини олиши, бўш вақтларини фойдали олдини олиши, бўш вақтларини фойдали олдини ишларга сарфлашга каратиш ва ахолининг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш, жисмоний ва маънавий баркамол авлодни вояж етказиш борасидаги ишларни янада кучайтиришдан иборатdir.

**Солиҳа ЎРМОНОВА,
Бўка тумани ФХДЕ бўлими
1-тоифали иш юритувчиси.**

Битирувчилар келажагини ўйлаб

Навоий техника-иктисодиёт касб-хунар коллежи хузуридаги АРМ замонавий таълим стандартларига мос ра-виша жиҳозланиб, фаолияти ҳам шунга ҳамоҳанг тарзда намуналар ташкил этилган. Мавжуд 7 та компютер «ZiyoNET» тармоги орқали интэрнетга уланганд. АРМ хизматларидан нафакат коллеж талабалари, балки аҳоли ҳам кенг фойдаланиб келмоқда.

Яхшигул Кенжева раҳбарлигидаги АРМ «Йилинг энг яхши ахборот-ресурс маркази» кўрик-тандовида мунтазам ра-виша иштирок этиб, вилоятда фарҳли ўринларни кўлга киритиб келмоқда. Ўтган йили эса мазкур марказ таълов-нинг республика босқичида 1-уринни эгаллашга муваффак бўлди.

– Бугун ўқувчиларимизни нафакат мутахассис кадрлар қилиб тайёрлаш, шу билан бирга, иш билан таъминлашни ҳам мақсад қилиб олганимиз, – дейди коллеж директори Махкам Шамсиев. – Шу боис вилойтимиздаги 23 та йирик корхона билан мутахассис кадрлар ет-казиб бериши учун шартнома имзоладик. Ҳар йили сал 70 фойз битирувчилар маҳсус йўлланма асосида тури таш-килотларга ишга жойлаштирилади.

**Дилдора БОЙМУРОДОВА,
журналист.
Навоий вилояти.**

Тарғибот кучайтирилмоқда

Ахолининг, айниқса, аёллар ва ёшларнинг хукукий саводхонларини ошириш, ёш оиласларни ҳар томонлама кўллаб-кувватлаш давримизнинг дол-зарб масалаларидан бириди.

Хусусан, чирчиклик ёшларни ҳар то-монлама кўллаб-кувватлаш, уларга ўз қобилиятларини намоён этиш учун им-кониятлар яратиб бериш, айрим мум-моларни хокимлик ва тибиёт бирлашмалари, ИМБ, прокуратура, суд ходим-лари билан биргаликда ҳал этишга кўмаклашишмайди. Шаххизимизнинг қайси бир маҳалласига борманг, тургук ёшидаги аёллар, ёш оналар ва болалар саломатлиги шифокорларнинг доимий эътибо-рида эканига гувоҳ буласиз. Бундай ғам-хўрлик баркамол авлодни вояж етказиш учун мухим пойдевор бўлаётган шубҳа-сиз.

**Бахтиёр РАХМОНОВ,
Чирчик шаҳар 1-сон давлат
нотариал идораси нотариуси.**

Маҳаллий давлат ҳокимияти, назоратт қилувчи ва лицензия берувчи органдар томонидан тадбиркорлик субъектларига руҳсатномалар бериши, тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиш, қурилишга руҳсат бериши, кадастр орқали расмийлаштириш ва бинолар ижараси учун тўлуб мизорини белгилашга қонунбизилиш, бирократик тўсқинликлар ва сансалорликларга йўл кўйилган тақдирда,

Сиз тадбиркорлар, ўз ҳуқуқларингизни химоя қилиш учун

Корақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳар ва вилоят прокуратура-ларининг куйидаги «Ишонч телефони» рақамларига ёки «007» қисқа рақам-мiga кўнғирор қилингиз мумкин («007» қисқа рақамига кўнғирор факат туман ва шаҳар АТС рақамларидан амалга оширилади).

№	Прокуратура органлари	Ишонч телефонлари
1.	Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси	код: 8371 232-43-91 232-45-40
2.	Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги СВОЖЖДЛКК департаменти	код: 8371 233-84-20
3.	Андижон вилоят прокуратураси	код: 8374 224-06-09
4.	Бухоро вилоят прокуратураси	код: 8365 223-74-79
5.	Жиззах вилоят прокуратураси	код: 8372 226-09-62
6.	Қашқадарё вилоят прокуратураси	код: 8375 221-07-82
7.	Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси	код: 8361 222-26-39
8.	Навоий вилоят прокуратураси	код: 8436 225-07-17
9.	Наманган вилоят прокуратураси	код: 8369 226-23-02
10.	Самарқанд вилоят прокуратураси	код: 8366 235-07-34
11.	Сирдарё вилоят прокуратураси	код: 8367 223-38-22
12.	Сурхондарё вилоят прокуратураси	код: 8376 223-20-36
13.	Тошкент шаҳар прокуратураси	код: 8371 273-74-81
14.	Тошкент вилоят прокуратураси	код: 8371 277-76-18
15.	Фарғона вилоят прокуратураси	код: 8373 224-04-80
16.	Хоразм вилоят прокуратураси	код: 8362 227-45-71

Бундан ташкири, барча туман-шаҳар прокуратуralарида ишонч телефонлари, фуқароларнинг кундадлик қабули навбатчилик асосида тўхтовсиз ташкил этилган.

Сизнинг ҳуқук ва конуний манфаатларингиз тезкорлик билан химоя қилишини таъминланади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ПРОКУРАТУРАСИ

КУРСИДАГИ "ДҮСТ"

Хизматчилик, тез-тез ҳокимлика бо-ришимга түгри келарди. Дам йигилишлар, дам қайсидир маълумотни олиш, хулас, ҳафтасига бир-ииккя марта катта-кон бинодаги қайсидир хона эшигини қоқардим. Негадир ҳар доим нуфузлироқ ташкилотда ишлайдиган бир опа билан шу ерда кўп бора дуч келиб қолардик. Уни аксарият холатларда соҳаларидаги дахлор вазифалар бўйича ҳоким ўринбосари қабулида қўрадим. У ўша қаватдаги кўзгуга қараганча, ҳали охори ҳам тўкилмаган сўнгги русумдаги либосига у ён-бу ён бурилиб разм соларкан, ўзиғ ўзи маҳис буларди гўё. Ҳоким мувонини мен ҳам яхши танирдим, хурмат қилардим.

У киши билмали, дунёкараши кенг, ҳар кимнинг феъли ва муносабатларига қараб тўгри мумомала килиб, ху-лоса чиқарувчи киши эди. Лекин ўша ола ҳам ушлаганини қўймайдиганлардан экан чоги, ҳокимликка қатнайвериб, тури катта-кичик мансабларга сакради. Куни келиб ҳоким ўринбосари ишдан бўшиди-ю, бир неча муддат дам олди, чамамда. Бир куни ўша опани янга янги мувонин қабулида кўриб қолдим. У олдингидан ҳам сўзомол, кўзгуга ўша алфозда чимирилиб янги либосига "тартиб" бераркан, котибани гапга тутарди:

— Вой, ўшанинг кеттаги яхши бўлибди-да жуддам. Бу жой ниҳоят ўзининг мунособ эгасини топибди. Унақаларга ла-возим ҳам хайф. Эштишишма, ҳеч қаердан иш беришмайтганимиши унга, ажаб бўпти... Каршидаги кўзгуга термулиб турган гўзлар кўзимига шунчалар хунку, совукдан совук кўринардик, ўзимни қаерга олиб қочиши билмасдим. Наҳотки, кечагина бирор тадбирда юзлашишса, аёл боши билан ёнига югуриб чиқиб ўшишиб кўришган, байрамларда унинг рафиқаси-ю, бола-чакасигача совғалар кўтариб борган, ўрни келгандга бот-бот яхшилигини кўрган кишига шунчалар оқибатизилик кўрсатиш, юзизилик килиш чумкин бўлса? Кўксидаги уриб турган юрак, виждан аталиш кўзгу билин ҳисоблашмишкан у? Балки шу қават четидаги тош ойнада кўл бўлса бу аёлнинг юз-кўзларини тимдалаб, тили бўлса ҳақ сўз қаршисида кизартириб, уддасидан чи-

Кўпчилигимизнинг уйимиз йўлагида, ишхонамида эса барчага кулаи жойда каттами-кичикини кўзгу бўлади. Кўзгу атамлиш беминнат мўъжиза қайсида мъянода бизни "тозалаб", "тўғрилаб" турди гўё. Одамзот-нинг ақлу заковати ҳосиласи бўлган бу дастёрга ҳеч кимнинг гина-ку-дурати йўк. Ҳар куни неча бор йўлақдаги ойнага балки жилмайганча ўзимизга мафтун бўлиб бокармиз, лекин виждан кўзгусига-чи? Унга ҳам ҳар тонг, ҳар шом ҳеч курса бир бора тик боксак, қандок бўлар-кин?

са, ўзга бир киёфа касб этиби, кўнглида борини ошкор этармиди?! Йўк, кўзгу жилмайб тураверади. Биз хом сут эм-

бир зум ўтирган бўлади-ю, ошна-оғай-нилари билан қаергадир отланади. Ҳаф-сала билан дахлиздаги ойнага термулиб

КЎНГИЛ МУЛКИ

кишидан қараб туриб, болажонига нималардир дегиси, шу тажангликларини ҳам согиниб, кўтариб, эркалатгиси келаверади. Зокиржон балки онасидали бу интилини сезад, чунки неча бор бу ҳолатни кўриб қолади. Лекин хис этмайди. Унга термулиб турган кўзгу, кўксидаги "сўроқчи"нинг аксини кўрсатуб уни уйголмайди. Зокиржон чиқаётб, яна момонинг деразасини чертади: "Онажон, мен ишга кетдим. Нима керак бўлса, келинингизга айтаверинг..." Санам момо ўрнидан кўзгалиб, дарвозага етганича машина бир сигнал берди-ю, жўнаб кетади...

Ўтган йили шу муштипар моногина оламдан ўтди. Энди Зокиржоннинг бу дунёда у кишидан соғиниб, кўмсагувчиси йўк. У ҳар гал ўша ҳашамдор тош ойнаси қаршига келаркан, оҳиста парданинг четидан болагинасининг дийдорига, сухбатига тўймай термулиб турган, ўзлининг нигоҳ тушиб қолгудек бўлса рўмлонни юзига тортиб уялгандай бошини эгиб нари кетгувчи онаизори кўз олдига келаверади. "Нега, нега мени олдинроқ сергаклантирмадинг, — дейди у кўксини гижимлаб. — Нега оппоқ кўйлагимдаги хиёлгина доғни ҳам кўрсатиб турган кўзгу, юрагимдаги катта уялиришин англатомлади. Шу армон билан мена янада кўпроқ, яқинроқ термул деганимидинг? Айт!"

***

Азиз газетхон... Ҳаммамизнинг кўксимизда ҳам ана шундай кўзгу борлиги, бир куни у бизнинг жамики хайрли ва хайрсиз амалларимизни хотирамизга муҳрлаб, бағримизни тиглаши ёхуд хушлаши тайинлигини биласизми? Уйнингизнинг, ишхонангизнинг йўлагида, балки раҳбарнингизнинг йўлакида, кабулхонасида катта кўзгу бордир. Шу кўзгуга ҳар бок-канингизда ниятларингизни ҳам поклаб олязисми? Шунда балки бугунги вақт, имконингизни кўлдан бериб кўймассиз...

Ойбуви ОЧИЛОВА,
журналист.

БАРКАМОЛ АВЛОД

Чемпионлик
ёш танламас

— Ҳамма гап оиласи мұхитга боғлиқ, туғилиб ўсан хонандонда чин дилдан спорт-га меҳр кўйилса, болалари-миз соғлом, бақувват бўлиб вояга етади, — дейди Жиззах шаҳридаги 1-сон болалар ва ўсмирил спорт мактаби бадийи гимнастика гурӯхи мураббийи Дилдора Ниёзова.

Айни пайтда бу тиниб-тинчи-мас мураббий бошлиқлик килаёт-ган гурӯхда 42 нафар 5 ўшдан 12 ўшгача бўлган қизлар спортивнинг энг нағис тури бўлган гимнастика билан мунтазам шуғулланиши-

ёруғ ва шинам гимнастика саройларида машгуллардаги катнаша-ётган тенгдошларим кўрсам хайр билан термулиб қолардим. Ишонасизми, уларга чин дилдан ҳавасим келар, қачон бизнинг Жиззахда ҳам шундай жойлар очилардан, деб орзу килардим. Баҳтизимни қарангки, шаҳримизда ҳам мен ўйлагандай, хатто ундан ҳам яхширок, мухташам гимнастика саройи курилди.

Бу ерда гимнастика ва башка спорт турларига қизиқан ёшлар учун яратилган шарт-шароитлар, муболагасиз айтиш мумкинки, ҳавас қисса арзиди. Замонавий спорт анжомлари, қуайликлар, айниска, устоз-мураббийларининг бўлғуси чемпионларга кўрсатадиган гамхўрликларини кўриб, ҳеч кимдан кам бўлмаган баркамол авлод вакиллари — истикол фарзандларига беихтиёр киши-нинг ҳаваси келади.

Одатда, спорт билан қизиқмайдиган, унинг бирон-бир тури билан шуғулланмайдиган бола бўлмаса керак. Дарёлар жилалардан ҳосил бўлгани каби чемпионлик сари йўл ҳам болаликда спорта мөр кўйишидан, у билан мунтазам шуғулланишдан, маҳоратни ошириб, имкониятларини кенгайтириб боришидан бошланади. Шу мазнода бугун Жиззахдаги гимнастика саройида ўтилаётган машгулларини шистироқчи-лари орасидан эртага мамлакатимиз шуҳратини оламга ёйишга кодир чемпионлар — спортизмиз маликаларни етишиб қишишига шубҳа йўк.

Дононгул ЖЎРАЕВА,
"Оила ва жамият" мухбири.
Жиззах вилояти.

япти. Бунинг учун Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармасининг вилоят бўлими ва саҳовати ҳомийлар хисобидан барпо этилган замонавий гимнастика саройида ке-ракли барча шарт-шароит ва имкониятлар яратиб берилган.

— Гўзалик, нафосат ва саломатлик гарови бўлган спортивнинг бадийи гимнастика турига қизиқаман, — дейди шаҳардаги 4-умумталим мактабининг 5-синф ўкувчиси Нозима Мелиева. — Ҳар гал телевизорда пойттахтимиз ва катта-катта шаҳарлардаги кенг,

япти. Бунинг учун Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармасининг вилоят бўлими ва саҳовати ҳомийлар хисобидан барпо этилган замонавий гимнастика саройида ке-ракли барча шарт-шароит ва имкониятлар яратиб берилган.

Дононгул ЖЎРАЕВА,
"Оила ва жамият" мухбири.
Жиззах вилояти.

ТААССУФ

Ким, етар мақсадга...

Фафлат ўйкисидан ўйғон, гар тилар бўлсанг мурод,

Ким, етар мақсадга ҳар ким бўлса ул бедоррок.

Захириддин Муҳаммад Бобур

Захириддин Муҳаммад Бобур бошқа ҳукмдорлардан Фарқли ўлар, ўз тасаруғидаги мамлакатларининг бойларига таламади, вата-нига ташиб кетмади. Балки бир юртни иккинчи ватан тутиб, унинг равнани йўлида хизмат килид, ўша ҳалқни маънавий ва иктисодий томондан ривожлантиришга интилди. Шу боис, бугунги кунгача ҳам хинд ҳалқи уни босқинчи эмас, тараққийпарвар хўммадор деб билади, хурматини жойига кўяди.

Маълумотларга қараганда, Ҳиндистоннинг бাবзи худудларидан Захириддин Муҳаммад Бобур таваллуд кунни, янни 14 февраль оммавий байран сифатида нишонланар экан. Бу халқнинг улугу Фарзанди Жавоҳарлаъл Нерунинг куйидаги эътирофи маълуму машҳур: «Бобур энг доинишманд ва дилбар шахслардан бири эди. Унда мазҳабий ва иктисодий томондан ривожлантиришга интилди. Шу боис, бугунги кунгача ҳам хинд ҳалқи уни босқинчи эмас, тараққийпарвар хўммадор деб билади, хурматини жойига кўяди».

Шулар ҳақида ўйлаб, кейинги йилларда тенгдошларим буюк бобомизнинг таваллуд айёмини эмас, қандайдир файримиллий, файридиний санани байрам килиб нишонлашга ружу қўяётганидан оғриманам. Бугун «14 февраль қанака кун?» деган саволга нафақат ёшлар, ҳаттоқи ўрта ёшдагилар ҳам ёч иккимансадан: «Севишгандар куни!» деб жавоб беришиади. Ушбу куни бирор кишини байрам билан кутласангиз ҳам, табрини «Валентин куни»ни назарда тутиб қабул килид, албатта. Тўғри, бизда бу «айём» мояхитига кўпда этиб борилмайди, кутловларни ҳам кимнингдир номи билан эмас, севги-муҳаббат билан боглашади. Бундай эзгу тўйгуларни тақиқлаб бўлмаслиги табиий. Аммо «Валентин куни»ни нишонлаш менталитетимизга зидлигини унутмайлик, бунинг ўрнига ушбу кунда буюк аждодимиз Захириддин Муҳаммад Бобурни ёд этиб, руҳини шод этайлик, азиз тенгдошларидир».

Шулар ҳақида ўйлаб, кейинги йилларда тенгдошларим буюк бобомизнинг таваллуд айёмини эмас, қандайдир файримиллий, файридиний санани байрам килиб нишонлашга ружу қўяётганидан оғриманам. Бугун «14 февраль қанака кун?» деган саволга нафақат ёшлар, ҳаттоқи ўрта ёшдагилар ҳам ёч иккимансадан: «Севишгандар куни!» деб жавоб беришиади. Ушбу куни бирор кишини байрам билан кутласангиз ҳам, табрини «Валентин куни»ни назарда тутиб қабул килид, албатта. Тўғри, бизда бу «айём» мояхитига кўпда этиб борилмайди, кутловларни ҳам кимнингдир номи билан эмас, севги-муҳаббат билан боглашади. Бундай эзгу тўйгуларни тақиқлаб бўлмаслиги табиий. Аммо «Валентин куни»ни нишонлаш менталитетимизга зидлигини унутмайлик, бунинг ўрнига ушбу кунда буюк аждодимиз Захириддин Муҳаммад Бобурни ёд этиб, руҳини шод этайлик, азиз тенгдошларидир».

Бахтиёр ТОЖИЕВ,

Тошкент алоқа касб-хунар коллежи талабаси.

...1991 йилнинг сентябрь ойи. Ховос туманиндағы 11- ўрта мактабга бир файлусуф профессор маъруза килиш учун таклиф этилди. Ўрта яшар, ўрта бўй, барок кошли, буфдой ранг, кийимлари ўзига ярашган домла олий таълим даргоҳларидан бирида фалсафа фанидан дарс беринини айтиб сұхбатни бошлаб юборди. Пашиша уча эшигтулик жимлик аро нотикнинг дадил, асосли, мушоҳадали фикрлари тингловчиликни ўзига оҳанрабодек тортиб кўйганди. У узоқ маъруза килди, якунин фикрида эса « Инсон қандай жамиятда яшашидан қатъи назар, ўзининг ҳаётидан мамнун бўлса, ана шу энг улуф баҳт» деди ва шеър ўқий бошлади:

Юрмасман кеч беҳиштани излаб,

Тополмасам чекмасман алам.

Ўтирасман эртаклар сўзлаб,

Мусалло деб йўнмасман қалам.

Олис тарих қадамим маним,

Ўзбекистон — Ватаним маним!..

ўқийдиган бўлади» деб қутлади... Ана шундай отанинг қизи у. Турмуш ўртоги ҳам ўзига мос «Тақдир менга энг гўзал фазилатли инсонни жуфт қилди. унинг далдаларидан куч, илҳом олағпман-да», деб ҳар доим шукронга айтади Мамлакат. Ҳам тили, ҳам дили бир бўлган бу баҳтли жуфтлик биргаликда иктидорли, кобилиятли беш фарзандни вояж етказишиди. Ҳаммаси ўқиб, олий маълумот эгаси булиши. Каерда ўқиб, ишлашмасин, отоналари одамлардан факат раҳмат эшигаяти. Улар ҳам ўз навбатида тиниб-тиничимас ота-оналари билан ҳақли равишда фархланнишади.

Чин маънода Навоий бобомизида ўзларига мавнавий пир, устоз сифатида тан олган фидойи муаллима Мамлакат Латипова ўз кўнглигидаги эзгу ниятини шундай баён этди:

— Бирдан бир орзуим, насиб этса, классик шоирларимизнинг нодир асарларини ўқиш ва ўрганиши бўйича маҳсус марказми, ўқув курсими очиб, ана шундай китобларнинг факсиминал нусхаларини тўплаб, келгусида матнини, қомушшунос бўлишини орзу қилган иктидорли ўқувчиларни олий ўқув юртларига тайёрлашга ўз хиссами кўшмоқчиман. Бунинг учун аллакачон ҳарарат ҳам бошланди. Оила аъзоларимиз билан биргаликда Янгиер шахрида фойдаланимлай ётган бинони сотиб олдик...

Янгиер педагогика коллежи ўқитувчи, ҳалқ таълими аълоҳиси Мамлакат Латипова ҳамон изланишда. У ҳар бир дарсга бошқача тайёрларлик, кўтаринки руҳ билан кириб боради. Ёшларга, келажак авлод этгалик кўнглида эзгу туғуylарни ўтиотиш, шакллантириш, такомил дарражасига етказиш дарси, нафосат ва руҳият ҳодисаси — адабиётдан сабогъ беради.

Амалиётчи ижодкор муаллима ўзининг иш тажрибаларини умумлаштириб «Тил бойлиги» деб номланган китобини чоп эттириди. Унда айнан мумтоз адабиёт сирларини ўрганиши, уларни лугатларсиз, изохларсиз ўқий олиш учун ўқув даргоҳларида қай тарзда дарс ўтиши ҳақида сўз боради, амалий тажрибалар ўртоқлаштириди.

Ўрта асрлардаги каби қомусий олимлар майдонини яратиши... Авлодларга мана шундай имкониятларни қандай яратса бўлади? Муаллиф шу каби саволларга тўла бўлган сўзмокларда кезиб, жавоб излайди ва топади. Бунинг биринчи чораси тил бойлигини ошириб бориш, тушуммаган сўзларни тушунган холда ёдлаш, ёдда тутиш. Она тилимизга ондудаги ўзлаштириши ва ўрта асрлардаги ўқитиш усусларни кўллаш баркамол авлод тарбияси йўлида намуна бўла олишини ўз илмий-амалий тажрибалари билан асослаб беради, тақлифларни ўтрага ташлайди.

Мустакиллик ҳар бир кишига эркин ижод килиши, изланниш, янгиликлар яратиш имконини берди. Қаранг, чекка бир кишлоқнинг оддий муаллимаси тилимиз тараққиети учун жон қўйдираяти, ўзи даастурлаган дарс учун мослама ихтиро килди, келажак авлоднинг улуғ алломалар кўлъемаларини обдон тушуниб ўқиши имкониятига эга бўлиши учун бутун кучи, иктидорини сарфлаяти. Ҳалкона оҳнингда айтадиган бўлслак, минглаб қалбларда, юралларда улуг аллома Алишер Навоийга бўлган муҳаббат чироқларини ёқаётir.

Ким неча водио манзилдур

бу йўл,
Эмди мен шарҳ айлай у, сен
воқиф ўл,

дея Навоий дурдоналарини шарҳлаб, хижжалаб ўқувчилар кулогига кўймоқда. Гўзал манзиллар аро тилимиз жилваларини, бетакорлигини, бойлигини кўз-кўзлаб ёш авлодни манъавиятимизнинг мангу булоқларидан баҳраманд бўлишига чорлаяти.

Баҳор ХОЛБЕКОВА,
«Оила ва жамият» мухбири.
Сирдарё вилояти.

ЖИР – ҳозир ҳам тилимизда озигин одам тўлишиб қолган бўлса, унга нисбатан “жир битиби” деган ибора кўлланилади. Қизиги шундаки, рус тилида фаол кўлланиладиган “жир” сўзи аслида туркӣ сўз бўлган ва кейин бошқа тилга ўқчган. Ёз маъносини англатган “жир” сўзи қадимдан тилимизда мавжуд бўлиб, ҳозир у айрим шеваларимизда ишлатида. “Сўз ҳақида сўз” китобида “жир” сўзи бизнинг тилимизга оид эканлиги ҳақида батафсил маълумотлар бериб ўтилган.

АРЧА – сарвлар оиласига мансуб, иғнабаргли даражатномини билдириган “арча” сўзининг келиб чиқиши қуйидаги: қадимда сарв даражатининг “ард” деган бир тури бўлган. Худи шу “ард” сўзига кичрайтириш маъносини ифодаловчи “ча” кўшимчасини кўшиш билан “арча” сўзи хосил бўлган.

ЯНТОК – дуккаклиларга мансуб, тиканли, кўп йиллик ўтнинг номини билдириган “янток” сўзининг туб илдизи имлй манбаларда “аланглан” маъносидаги “ён” феъли деб кўрсатилади. Дарҳақиқат, янтоқ озигина учун бўлса ҳам алангаланиб, тезда ловуллаб ёнади.

ТЕРСКАЙ – тоглардаги қирларнинг кўш нури тушмайдиган қисмига “терскай” деб аталади. Бу сўз “тескарни томон” маъносини англатувчи “терс” сўзига “кай” кўшимчасини кўшиш билан хосил қилинган.

УВАЛИ-ЖУВАЛИ – “Ўзбек тилининг этимологик луғати”да изохланшига кўра, “ували” сўзининг туб илдизи “уй-жойли”, “оиласи” деган маънони англатади. Бунга кўшимча килиб шуни айтиш мумкинки, тилимизда “увал” деган феъл ҳам бор. “Увал” сўзи аслан “майда парчаларга ажрал” деган мазмунни билдиради. Ҳолбуки, “ували-жували” сўзи ўзидан кўпайган, майда фарзандли, невара-чеварали деган маънода келади.

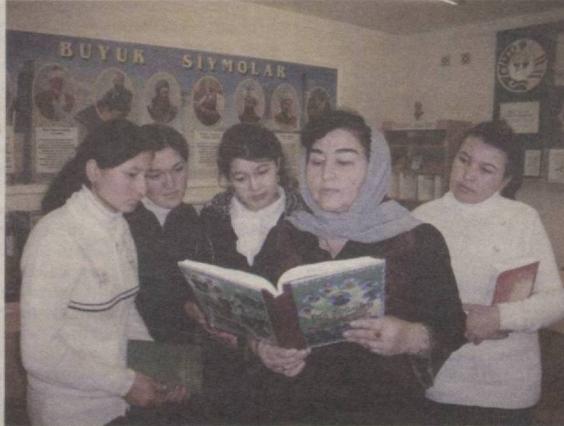
ҚЎРГОН – атрофи девор билан ихоталанган жой, қалъя маъносини англатган “қўргон” сўзининг туб илдизи тилимизда “қўриқла”ни билдириган “қўри” сўзидан келиб чиқкан. Тилимиздаги “қўрик”, “қўра”, “қўриқхона” сўзларининг пайдо бўлишига ҳам “қўри” феъли асос бўлган.

ҮЙ БАЛАНД ҚЎРГОН БИЛАН ЎРАЛГАН БЎЛИБ, ичкарига тўртта темир дарвозадан кирилар эди.

Миркарим Осим

ҒАНИМАТ – ҳозирги тилимизда кўп нарсанинг вақтнинчалик, ўткинчи эканлигини билдиридан “ғанимат” сўзининг туб илдизи кадимда бошқача маънони англатган. Янни, бу сўз “жангла кўлга киритилган нарса”, “улжа”, “овланган нарса” деган маъноларни билдираган.

Эшкобил ШУКУР
тайёрлади.

— Мунаввара опа, театрдаги салкам кирк йиллик фаолиятингиз да-вомида забардаст санъаткорлар билан бирга ишлагансиз, улардан маҳорат сирларининг ўргангансиз. Айтинг-чи, ўша давр ва бугунги театр орасида қандай фарқ бор?

— Фарқ еру осмончадесам ҳам тўғри гапни айтган бўламан. Яъни замон руҳи, томошибин диди, хуллас, мавзулар рангбаранглигини хисобга олиб айтгандаги. Лекин талаба маҳсуз жиҳатидан ёндошадиган бўлсан, аксинча. Негаки, санъаткорнинг энг юксак маҳсади ҳар доим ҳам инсон руҳиятини чукур ўрганиб, хаётнинг туб мөхиятини тушуниб этишига ундаш, воқеилини бадиий образларда тундинги ўйнига бўлбай келган-да. Тўғри, истиқол маданияти, жумладан, театр санъати тараққиётидаги бутунлай янгилган даврони очиб берди. Ҳаётга, шу билан бирга, санъат дунёсига бўлган карашларимиз, муносабатларимиз кескин ўзгарди. Бугунги кун қаҳрамонларининг кувонч-йўлари, милий ўзлигимиз, маънавиятимизни бойитишга хизмат қиласиган кўплаб спектаклларни санъага олиб чиқдик.

— Театр санъасининг фахрийси, тажрибали режиссер сифатида сизни бугун нималар ўйлантирипти?

— Албатта, театр санъатининг ривожи, эришаётган ютуклари ўзимизни. Ва табиики, яқин ўтмишда санъатимиз даргаларидан томонидан яратиб кўйилган улкан санъа асарлари муболагасиз айтиши мумкинки, ўзбек театр санъатини бир неча погона юксакликка олиб чиқиб кўйган. Булар билан биз ҳам қанча фахрлансак арзиди. Лекин ўтмиш-чи? Хўш, бугун санъа юзини кўрётган, борингки, бундан 10-15 йил аввал яратилган санъа асарлари ҳам, яна қанча муддат муҳислар эсидан чўмаслиги мумкин? Ана шу ҳақиқи саволга жиддийроқ жавоб топиш ҳақида ўйлашимиз керак.

Мен телевизорда кўрдим, Юртобошиз Бухорага ташриф бўйрганларида айнан театр маданияти намояндадар,

Театр ҳамиша ҳаёт кўзгуси, миллий ва умуминсоний қадриялар тарбиботчиси бўлиб келган. Санъаткорнинг томошибин ва ҳалқ олди-даги бурчи ҳам кеч қачон ўзгармайди. Саҳна асари орқали одамларни эзгуликка чорлаш эса ҳар доимидек мухим вазифа бўлиб қолаверади... Устоз санъаткор, Ўзбекистонда хизмат кўрсаттани ёшлар мураббийси, Санъат институти доценти, режиссер Мунаввара Абдуллаева билан ўюштирсан сухбатимиз ана шу мавзуда бошланди.

актёр ва режиссерлар олдида турган ниҳоятда долзарб масалалар хусусида атрофичча тўхтадилар. Бу ҳам бежиз эмас. Чунки энди ҳалқимизнинг тафаккур ва

лис ҳам ўзи томоша қилаётган спектакль руҳи билан яшасин, ундаги воқеа-ҳодисаларга холосона муносабатини билдиришин, керак бўлса баҳслашсин, танқид

Мунаввара АБДУЛЛАЕВА: Санъат касб эмас, қисматга айланса мева беради!

қилсин. Биз ҳам бундай ошкоро айтилган муносабатларни тўғри қабул қилишга ўрганайлик.

— Мана, сиз бир неча йилдан бўён Ўзбекистон давлат санъат институтида талабаларга актёрлик маҳорати сирларидан сабоқлар беребай келаяпсиз. Шоғирдларингиз орасида эртаги куни порлок, чин маънода истеъзод соҳиблари борми?

— Биз ҳар тўрт йилда ижодкорларнинг янги вакилларини учирма қиласимиз. Бу йил ҳам ўкув юртимизни битирган янги актёрлар, ёрқин истеъзоддегалари театр жамоала-рия келиб кўшилишмокда. Жумладан, Отабек Эшжонов, Зилола Фуломова, Илхом Бердиев, Искандар Элмуродов ва Шоҳиста Жўраевалар номини алоҳида тилга олишим мумкин. Уларнинг сайди-харакатида ўзига, келажакка бўлган ишончни сезаман. Ўйлайманки, бизнинг

онгидаги ўзгаришларни ҳам биз чукур англаган ҳолда ўз ижодий фаолиятимизда ўзгаришлар яшасимиз зарур. Томошибининг талабига «лаббай» деб жавоб берадиган, юрагига кириб борадиган жонли ҳаётни асарлар яратишимиш керак. Театрга ноанъанвани янгиликлар киришиш, санъатимизнингномаълум кирараларини кашф килиш пайти келди. Мух-

ўкув юртимизни битирган янги актёрлар, ёрқин истеъзоддегалари театр жамоала-рия келиб кўшилишмокда. Жумладан, Отабек Эшжонов, Зилола Фуломова, Илхом Бердиев, Искандар Элмуродов ва Шоҳиста Жўраевалар номини алоҳида тилга олишим мумкин. Уларнинг сайди-харакатида ўзига, келажакка бўлган ишончни сезаман. Ўйлайманки, бизнинг

— Сут замбуруғи ҳақида маълумот беринг. У сутни бир суткада қатиқа айлантиришадиган тирик микроорганизм. Тибет тиббетидаги кўлланилиб, узоқ вақт роҳиблар томонидан сир сакланган, сутни эслатувчи, оқиши, бўлиншиш йўли билан кўпайдиган жонли организм. Одамлар орасида "хиндулар замбуруғи", "пайғамбар тарғи" ва "Оллохнинг дони" деб ҳам юритилади. У дениз гуручи, чой замбуруғига ўхшаш фойдали замбуруғларнинг бир тури саналади.

Замбуруғ ишлаб чиқарадиган катик, инсон организмiga зарур бўлган микробларга эга. У табииий тирик организм бўлгани учун уни сунъий йўл билан етишириб бўлмайди. Замбуруғнинг жамҳи аввал 5-6 мм, каттарганида эса 4-6 см га етади. У бозор, дўкон ё дорижоналарда сотилмайди, уни фоқат одамлардан олиши мумкин. У:

- Кон босимини меъёрлаштириади;

тиради;

- Саратон тўқималари кўпа-йишининг олдини олади;

- Юрак, жигар, ўла ва ал-лергик хасталикларга даво;

- Шлакларни чиқариб юборади;

- Капилляр деворидаги тикини йўқотади;

- Мунтазам ичилганда тетик-

СОЕЛИГИНГ – БОЙЛИГИНГ

Минг дардга даво қатик

— Ўт копидаги тошларни майдайди, ошқозон ва ўн икки бармок ичак яраларини даволайди;

- Артрит, парадантоз, диабет, гастрит, кислород танкислиги, рахит, анемия, истиқсога даво;

- Инсультдан кейин танани тиклади;

лик ва меҳнат қобилиятини кўтарида, қаринши секинлаштиради;

- Мия фаолияти ва жинсий қувватини оширади;

- Косметологиядаги кўлланилади;

- Семириш ва моддалар алмашиниши бузилиши билан кечадиган бошча хасталикларда наф беради;

- Конда канд ва холестерини майдорини мөърлаштиради;

- Тери касалликлари, тери кесилганда, жароҳат, говмичча, хуснубазарни йўқотади;

- Унинг шифобашху сусисиялари муддатига боғлиқ: бир кунлик қатиқда 2 фоиз спирт бўллиб, ич суришда наф беради; иккича кунлигига спирт майдори кўпайиб ичга таъсир қиласига; уч кунлик қатиқда спирт 6 фоизга ортиб, ични қотиради.

Эрталоб оч коринга оқватла-

чилигандага гастрит, колит, энтероколит, ошқозон ва ўн икки бармок ичакнинг бошлангич ярасини тузатади.

Таркибида A, B1, B2, B6, B12, PP, D витаминлари ва фолиев кислотаси, микрозлементлардан кальций, темир, йод, цинк, турли ферментлар, полисахарид, оксил, фойдали лакто-бактериялар, спирт бор.

Тайёрлаш: шиша идишини ювиши воситаларисиз тозалаб, кайнок сув билан чайинг. Хона хароратидаги қайнатилмаган сутга солиб, устидан икки каттамада дока ёпин ва коронги, ис-

сиқроқ жойга кўйинг. Сузгич пластимасса бўлсин. Замбуруғ кўпайгани сайнини сутни ҳам кўпроқ соласиз. Вояга етиб, кўпайган замбуруғларни иккига бўйли, бирордан қатик тайёрлаб, иккичиниси кўпайтиришингиз мумкин. Кишида замбуруғ 1 сут-

када, исиси маъсумда эса ярим кунда тайёр бўлади. Ҳар қандай тирик организм сингари сут замбуруғи тозалик, вактида ювиши, янги сутни яхши кўради. Уни саклаш қоидаларига тўлиғ риоя қиласиг: қопқони ёпман, уни қайнок ёки муздек сувда ювманг, музлатигича кўйманг. 2-3 кунда сувоқ сув билан чайиб турлилмаса, у нобуд бўлади. Қатикинг эса элакдан ўтказиб, замбуруғларни сувоқ сувда ювииб, ёғоч қошиқ билан аралаштириб, янгидан сутга солиб кўйинг.

ДИККАТ: бу муолажа вактида алкоголь, ёғли, аччик, маҳсулотлар ва дори ичиш мумкин эмас. Қатикинг овқатга кўшиб еманг. Унинг қолган қисмини совутгичда саклаш мумкин. 20 кундан кейин 10 кунлик танаффус килиб, муолажани бир йил давом этирасиз.

«Здоровье» журналидан Гулгун УСМОНОВА таржимаси.

«ЎКТАМХОН-НУР» ЎКУВ МАРКАЗИ

куйнадиги ўкув курсларга тақлиф этади:

- Тикувчилик — 3 ой, бошловчилар — 6 ой. Тўй ва оқшом либослари — 1-2 ой.
- Аёллар костом-шиши, плаш-пальто — 1-2 ой.
- Хамишига — 6 ой, 4 ой ўшиш.
- Хамишига (тезкор) — 3 ой.
- Тиббий мажсиз — 2 ой. Нұктали — 1 ой.
- Торт ва пиширилдиш — 2 ой.
- Пиширилдиш олий-курсы — 1 ой.
- Үйгурчилик таомлар ва салалар — 1 ой.
- Аёллар сартараштиши — 3 ой.
- Педикюр, маникюр — 1 ой.
- Сартарашлик — 3 ой.
- Тўй ва оқшом турмаклари ва макияж — 1 ой.

Бухгалтерия ҳисоби — 3 ой. Элита парда ва чойшаблар тикиши олий курси — 1 ой.

Сартарашлик — 2-3 ой (ўғил болар учун).

Каштичилик — 3 ой (машинкада вышивка).

Түқумчилик — 2 ой.

Ўқишини тутгатганларга ДИПЛОМ берилди.

Манзил: Тошкент шаҳри Юнусобод тумани 3-мавзе, 1-йи, 31-хона.

Мўйжал: Юнусобод зоёзори оркасида.

Тел: (8 371) 221-17-95, 221-77-72 (18⁰⁰), 225-97-93 18⁰⁰ дан 22⁰⁰ гача.

Инглиз тили — 3 ой, бошловчилар — 6 ой.

Рус тили — 3 ой, бошловчилар — 6 ой.

Бисер, янни мунҷоқ тикиш — 2 ой.

Сунъий гул яшас — 1-2 ой.

Компьютер сабоқлари — 2 ой. Интернет — 1 ой.

Арабча ва миллӣ рақс — 3 ой.

Барчаси амалиёти билан єтоқхона мавжуд.

Филиал

Манзил: Ҳамза тумани Фарғона ўқиши, Кўйилк, 4-ий 40-хона. Тел: (+99897) 785-90-30 (кундузи).

БИР ҲОВУЧДУР

Ҳархонийлик ҳамма жойда, айниса, тарбия масаласидаги энг муддом омайдар. **Л. Н. ТОЛСТОЙ**

Илк тарбия ҳамма нарсалада ҳам муддом бўлиб, у тубхасиз аёллар зинмасидадир. **Ж. Ж. РУССО**

Шоназаров Шоислом Шотурсунович, Мирназарова Муборак, Ҳасанова Мұхаббат, Мусаевна Муқаддам, Ҳабибуллаева Махмуда номига берилган Тошкент шаҳар Юнусобод тумани Таҳди-Полон Алоев (Татарская) кўчаси, 22-йининг 24.10.07 йилда берилган №7662 рақамили ўй режаси топилганилиги сабабли хужжат ўз кучида колади ва эълон БЕКОР КИЛИНАДИ.

«...Бу хатни узо-о-к вакт ёздим. Ҳеч кимга ўқитганим ҳам йўқ. Очиғи, бирорларга дардимини достон қилишини күрмасдим. Лекин «Оила ва жамият»нинг ўтган йил августи ойларида бир сонида «Оиласдан ташкарида баҳт йўқ» деган мақолани ўқиб, қаттиқ таъсируларни. Нега дессанги, (муаллифи Жиззас вилояти хотин-қизлар кўмита-си раиси Шахло Ахоророва эди адашмасам) тилга олинган мавзу нюхоятда нозик ва кўпчилкнинг «юраг тубида» турган дардлар экан. Бугун мен ҳам худди шундай ҳолатга тушиш... охири сизларга мактуб йўллашга мажбур бўлдим.

Ишонасизми, кўплар ўз болалигини соғиниб, хўрсиниб эслайди. Мен эса... уни хира парда ортида кўраман. Ҳар куни маст-аласт келиб, ойим ва бизларни тўрт томонга тиркіраратиган баджажал отам бегубор болалигимнинг ҳар лахасида тумандек кўриниб қолади. Эслагим келмайди.

Улгайчан, ҳамма қизлар катори унаштирилдим. Отамнинг нафакати райнига, балкона истакларига ҳам карши чиқадими. Шунинг учун баҳти бўлишимга ишондим. Бўллажак мурӯлошим яхши инсон эмаслигини беш кўлдай билсан-да, барибир, умид килдим. Пешонамга ёзилгани шу дея ўзимга таскин бердим. Эр деганлари шундай бўлса керак-да, деб тақдирга кўндим. Ёшлик йилларидаги барча орзулармини юрагига тубига кўмдим. Севмаган инсонимга жилмайб қарашга, ҳатто «Сизни яхши кўраман», дейшишга ҳам ўзимда куч топа олдим. Шундай қилсан, баҳт бир куни менинг ҳам эшигимни чеरтадигандаги тушулди. Йўқ, минг афсус, адашган эканман, севилмадим, аксинча...

— Сенга онамнинг кўнгли учун йўлланганди, тушундингми, энди менга ёқмай қолдинг, кет! — деди кутилмаганда ота-онамдан, орзуларимдан кечиб остонасига келганим — не-не умидлар билан бир ёстиқка бош кўйган умр йўлдошим.

Кўз ёши тўкишдан бошқа иш кўлмидан келмади. Узимнинг курбон килинганим алам килмасди менга, бағримдаги бегунох гўдак — кўнглисиз турмуш мөвасининг келажаги изтиробга соларди. Айборд одамдайтиш ёрмадим. «Инсоф бер эримга, жон худойим!» — деда туну кун илтижолар килдим. Фойдаси бўлмади. Бир тош котган кўнглини эритиши кўлимидан келмади. Лекин ҳар куни «хайдалиши куй»ни эшигадиган уйимда рўзгор деб атальмак юшикин кўйлади, унга ўйин тушишини ҳам ўрганиб олдим. Бу сабрим, қаноатимнинг бир кун мукофотини оламан, дега ишондим. Бу балки мен йўл кўйлангэн энг катта хатодир, муруватдан хаддан зиёд умидвор бўлибман ёғи...

— Мен бошқа бир аёлни севаман, у билан бир йилдан бўйн бирга яшаётимиз. Яқинда фарзандли бўламиз. У менга ўғил туғиб беради! Сен кизингни олда, бу йидан қорангни ўчир!

Навбатдаги кубғин. Ажаб, бу сўзларни киприк қоқмай эшитардим. Кўз ёши ҳам тўкамасдим. Охири шунчага вакт тош қотгантилими жон кирди:

— Ахир, яқинда бир боламиз иккита бўлади-ку, дадаси, ҳеч йўқса шу бегунох гўдаклар увоздан кўркинг...

— Керакмас! Тугилгани билан ҳем нима ўзгармайди! Уйни бўшат, бўлмас...

— Йўқ, ҳеч кәёққа кетмайман, икни дунёдамга ота эшигимга кайтмайман!

— Тилинг чиқиб қолибдими сенинг ҳали, мана сенга, ма...

Эртаси куни шишган, кўкарсан ҳозири кўнглини тишимга кўйдим.

Билан ишга чиқдим.

— Нега уради сизни, нима, тилингиз кисик жойи борми, баҳридан ўтинг бунақа эрнинг, — маслаҳат берди ҳамкасбим.

— Опажон, бу менинг оиласи, қандай яшашни, нима қилишини ўзим жуда яхши билман. Сиздан маслаҳат сўрамадим шекилини, — деб жеркиброк жавоб кильдим унга. «Менга нима, ўзинг пиширган оши ўзинг айланниб ҳам, ўғилиб ҳам ичавермайсанми?» — дега тўнгиллаб-тўнгиллаб кетди у...

Тушлиқдан қайтаётib, кўчада бирга ўқиган танишиними кўриб қолдим.

— Сизга ачинаман, — ўзича раҳмидиллик қўлмоқчи бўлди у ҳам.

— Эҳтимол, мен ачинарли ахволдадирман, лекин сизни худо асрасин, — дедим нима дейшишимни билмай унгаем...

Ишхонада мени бошлиқ йўқлаётганини айтишибди. Кирдим.

— Бундай ахвозда юришингиз яхшиимас. Бир-икки кун ишга чиқмай туринг ёки урадиган эр билан вақтида ажрашиш, кўйинг.

бехузур бўлди. Ташкарига отидим. Ичим ағдарилаётди. Тепамага этиб келган эрим ховлини бошига кўтишиб бакира бошлади:

— Бу болани тутмайсан, у менинг эмас, шубҳам бор!!!

Миямда чақин чакнади гўё. Ёки сабр косамга шу дам сўнгги томчи томди. Нима бўлгандаям, вожоҳат билан эримнинг ёқасига ёпишганини, ичкаридан кизалогимнинг чинкириб йиглаганини ўшиганини эслай оламан, холос...

Ярим тун. Биз тарафларга машина юрмасди бу пайтда. Кўйимда боламнинг икки куркйимлари солинган елем ҳалта. Бағримда икки яшар кизалогим. Том йўлдан кетиб борардим. Гоҳ-гоҳ олдимдан дайди итлар чиқиб қолади, этагимга осислиб тишишга уринади. Лекин вакоҳатимни кўриб, яна кочиб қолишади. Карапнг-га, кейнинг йиллардаги одамсифат икки ёқели «ит»ларнинг қанчанини кўрдим. Ҳакийкӣ, тўрт ёқлинирига тош отсанг нари кетаркан, лекин булар яъни иккисозламачи, олдингда думини лиқилила-

ни багримга босганича.

— Э, кўчадаги одамларнинг таъна-дашномини ўшиганини? Бирорларнинг бурнини артолмайдиган қизларим тинчгина ўтириби, сен бўлсанг битта оиласига эпломадинг-а!

Кўкимга бир йўла бир неча тиғ санчилгандай туюлади. Ҳеч курса онам мега дадда бўлиб турсайдай, қийинчиликларни писанд этмасдим, деган ўй туди дилимдан. Қейин билсан, шу куни эрим фарзанд кўрган, унга дабдаба билан бешик тўзиши таънидигандай. Ҳакийкӣ, юрибни мендан олиди. Нима килсан, у киши ҳам боласига кўйиннидан гапиради-да, деб ўзимни оутамон.

Тез кунда ишхонада янги тартиб ўрнатилди ва бу менга анчайни кимматга тушди.

— Навбатилик жорий қилинади, — деди ҳеч қандай ўтироғга ўриндан колдирмай бошлиғимиз. — Истамагланар ҳозирда-нон, аризасини ёзсин...

Ким ҳам ўтироғ билдирабди, ҳеч ким ишсиз қолишини ис-тамайди, ҳамма бир овоздан

лоснинг гапига ишонасану, менга — ўз тугишиган опанга ишонмайсан? Қанقا укасан ўзи? Ҳеч бўлмаса, сенинг раҳминг келса-чи менга — узвос тортиб йифч-лаб юбордим.

— Ўчир, сен келганингдан бўён шу уйда ҳаловат йўқ. Қариган чоғимда меҳнатга тикидигини мени. Эртага уканга ким қизини беради, билмайман...

Тушундим. Ҳаммасини бир онда тушундим. Онам келин то-пиш ташвишига тушибди. Мен эса икки болам билан бу йида энди ортиқаман. Эрдан чиқсан қайинсинглиси бор экан, деб бирор қизини бермаслиги мумкин-да. Онам, оналоним шундан хавотирда...

Шу кундан бошлаб, ижара уйга чиқиб кетиш ҳаракатига тушдим. Топдим ҳам. Бегона ва олис шаҳардаги хувиллаган ўйни кўриб, юрагим ҳам хувиллаг қолгандай бўлди. Шу тобда ҳеч киммий йўқлигими ич-ичимдан хис этдим. Ўқинганим билан фойдали ўйқ ёди. Онам ярим кувон, ярим ҳадик билан кузатиб қолди бизни. Она-да, бариир...

Ижара уйда кечаган кунларимиз ойнинг ёрӯв томонидай эди гўё. Уч жон — тўрт яшар қизим, тили эндиғина чиқан ўғлами ва мен учун бу хонадон — дунёдаги энди чиройли, энг хотиржам гўша эди. Кўнглим ярим бўйсабда, болалармининг бўйсабда, киликлинига тўярдим бу ерда. Тириклилук юкини ёлғиз кўтаришмас осон кечмасди. Энг аламлиси, бу юкини болалигини ташвишларга кўмганим — қизчам ҳам бирга кўтаришгани. Икки яшар болани тўрт яшар қизимга ташлаб, ишга кетаман. Шаҳардан туманга қатнаш ишлайман, шаҳардан иш топишга ури-наман, аммо фойдааси...

Иш сўраб борсам, хужжатларимни сўрашади. Эртаси куни келишими тайинлашади, бирор борсам, рад жавобини эшиштади. Сабабини тушунмайман.

Бир куни ҳаммасини англаб етдим: «Оиласдан бузилган экан, сизни ишга олмаймиз. Аввал ишлаган жойингиздан ҳам яхши характеристика беришмайди», — деди бир идора раҳбари. Бу шунчалар кatta айб, оғир гуноҳ эканини шундагина хис этдим...

Инсофли инсонлар ҳам бор экан, нюхоят, шаҳардан иш топдим. Аммо бариир рўзгорни бутлашга кўйналариди. Ойлигимнинг ярми қарларимга кетарди. Ҳисоблаб кўрсам, қолган турлиларни топдиди.

Уж жойда ишлай бошладим. Шуқриқ, аста-секин ўзимизни тикилаб олдик. Бунгана йиллар ўтди. Болаларим мактабга чиқишиди. Ҳозир ҳаммаси жойда. Лекин... Кўнглимнинг қаэридир кемтиқ, қаэридаги яра ҳамон битмайди. Машақатлар чарчоги энди-энди сезиллайдай бўлди. Ҳозир ҳаммасини очай демайди. Эшшишмаялти деб таъиллатавергандим, бир маҳал дадамнинг дарғазаб овози борлики тутиди:

— Каёддан келган бўлса, ўша ёқа йўқсан! Анави итваччалини ҳам обицишиб бер! Кўзимга кўринмасин!

Муздей ўзимини қайнон кўз ёшларни ювиди. Улар шўр эди.

Пешонам каби...

Хурдликлар ҳадади ошиб бо-равери. ўз яқинларим томонидан гурурим топпаларди. Узун кечалари ухломай, албим нима эканини англашга уринардим. Толики бораётган танам тонгда жондай иним-умкамнинг ўринидан даҳномидан оғирди:

— Тунов куни бир оғайним сени фалончи билан қўрибида, кадаминги билиб бос, лекин! Акс ўлдади...

— Нима, ак ҳолда? Айт, нима килсан? Нега кўчадаги бир иф-

Мен кимгадир керакман(ми?)!

Очиғи энди қаттиқ жаҳлим чиқди ва:

— Кечирасиз, ...ака, нима, мен сизга оиласандаги мажародан бирон марта шикоят килиб кирдимми?

— Йўқ. Ўзим, сизни шу ахвозда кўриб раҳмим келгани учун...

— Вазифанин ўз вақтида баҳараямнами?

— Албатта.

— Демак, сизнинг ҳам менинг шахсий ишларимга арапалишининг яхши эмас...

Худди ана шу фатал сухбатдан кейин бир-икки ой ўтди. Бир куни ўринбосар хонасида бўлаётган гап-сўйлар ногаҳон кулагимга чалиниб қолди. Уларни тингламасди, ишмимни ўшитиб қолгач, кетаётган жойимда тўхтадим.

— Биласиз, Махғузон, бизада ягона мутахассис. Ишданкунаки, осонлича кетмайдиган кўрина, оиласи потини деб ёшилди. Агар эридан ахраршангида, раҳбарликка давво қоломасди кечи қаҷон. Эри ундан айб тополмай қорғаним, нима дейиз, ё у хақда у-бу деворайми, а?

Бу бошишганини овози эди! Вуждумини тиқроғ босди, соvuктер чиқиб кетди бутун аъзойни баданимдан. Шаҳд билан раҳбаримиз ҳонаси эшигимини қайдолатда оғизини таҳчилашган гап-сўйларни кулагимни ишларимни ахбари тополмай бўлди. Имдомдадим. Аммо бир со-ниядан тўйини ўзғартирган бошлиқка кариши бор гиз сўз айтольмадим.

— Э, келинг, келинг, синглим. Ҳозир сизни мақтаб тургандим-а, энг зўр мутахассис деб, шунам, хизмат!

Бундай бўқаламун одамни бирини марта кўриб турганим учун ўса лаҳзада ҳеч нарса деймайдим. Яна кундаки иш, ташвишлар билан оунардим, лекин ўзим севгандан ҳам кўнглим кела бошлиқди. Ярим тунда уйга қайтган эрим янада оғирор, маломат тошларини ота бошлиқда менга:

— Эштитдим, ишхонагга бир одам келиб турармish...

Тишимни тишимга кўйдим. Ер юзида ёмонлар ва қадар кўплигини тасаввуримга сидир ролмасдим. Унинг куракка турмайдиган гапларидан кўнглими

тиб, оптингдан тинимиз гыйбат килдиган одам қиёғасидаги-ларини эса ҳар қанча хайдасандада, баттар ёпишиб, юрагингни тишишга, гажишига уринаркан...

Шу таҳлит ота уйимга қайтдим. Орадан икки ой ўтгач, ўзларнинг тутмадиларни. Дунёга симгай севиндим. Энди менинг ҳам кўриким бор, эртами-инди у ҳам улғайди, мени ёмон кўзла

тиб, оптингдан тинимиз гыйбат килдиган одам қиёғасидаги-ларини эса ҳар қанча хайдасандада, баттар ёпишиб, юрагингни тишишга, гажишига уринаркан...

Шу қадар севинандиму, лекин унгана қанча йиллар ўтиши, қанча сувлар оқиши, қанча ма-шакатлар тортиши, кераклиги идкор этмоладим. Тўғриғи, мени кутаёттан азоблар хакида ўйлагим келмасди. Икки ҳамдикларни мадданик бор, — икки қанотим, энди ҳайётда қоқимлийман, деб ўзимга сўй берардим.

Чиқкан киз чириқдан ташкари, деб жуда тўғри айтган экан машоийхлар. Нафакат мен, балки гўдакларимнинг эмаги ҳам кўнглини ташшаклини кўни. Саккиз ойлии болани онамга ташлашиб, ишга қайтишга мажбур бўлдим. Кун бўйи ҳаёлни боламда бўлаётган тутмадиларни. Иши мони аниб ўнга берардиканни чикни ташшаклини кўни. Музлаб боряйман, ҳеч ким эшикни очай демайди. Эшшишмаялти деб таъиллатавергандим, бир маҳал дадамнинг дарғазаб овози борлики тутиди:

— Шу болани бекор турганди. Хали одам бўладими-йўқми, пешонаги курсинган... — деди ково-ларини ўйнганча.

— Баҳор келсин, иккисини ям боғчага бераман, аз. Оғизна сабр килинг, илтимос, деймай менинг тез-тез шамоллайверганини дарсан нимжон бўлиб қолган ўғлими

рози бўлди. Ишхонада бор-йўғи бозиганда ҳам яхши мутахассисмиз, қолганлар оддий ходимлар, ўринбосарнинг бу ишдан озод этилганини хисобга олсан, икки ҳодим кутарди. Ҳисоблаб қўяшингиздан ҳам яхши ҳам битмайди.

Кишининг қаҳратон кунлари. Бир куни навбатчиликдан келиб, дарвозанинг каттиқ берек эканмий кўриб. Музлаб боряйман, ҳеч ким эшикни очай демайди. Эшшишмаялти деб таъиллатавергандим, бир маҳал дадамнинг дарғазаб овози борлики тутиди:

— Каёддан келган бўлса, ўша ёқа йўқсан! Анави итваччалини ҳам обицишиб бер! Кўзимга кўринмасин!

Муздей ўзимини қайнон кўз ёшларни ювиди. Улар шўр эди.

Пешонам каби...

Хурдликлар ҳадади ошиб бо-равери. ўз яқинларим томонидан гурурим топпаларди. Узун кечалари ухломай, албим нима эканини англашга уринардим. Била-ман, қайлашади қалбимга чин дўст буладиган инсон яшайди, яшамоқда. У кўнглимини тушунади, ўзим каби тушунади. Ҳоласи дарсанидан оғирди:

— Тунов куни бир оғайним сени фалончи билан қўрибида, кадаминги билиб бос, лекин! Акс ўлдади...

— Нима, ак ҳолда? Айт, нима килсан? Нега кўчадаги бир иф-

Шарлотта Бронте:

«Мен қарши туришим керак...»

XIX асрда яшаб ижод қылган инглиз ёзувчisi Шарлотта Бронте номи ўзбек китобхонлари орасидан унчалик машҳур бўлмаслиги мумкин. Аммо адигба оламшумул шуҳрат келтирган «Жейн Эйр» романи атрофидаги баҳс-мунозалар ҳалиҳамон давом этмоқда.

Ёзувчи таржимаи холига назар ташлаған киши Шарлотта Бронте осмони умрбод кора булутлар куршовида ўтганини англаши қийин эмас. 1816 йили Англиянинг Йоркшир графлигига руҳоний оиласидан түтилган Шарлотта беш ўшида онасидан айрилади. Бу мусибатдан сўнг қизалоқ иккиси оласиги синглиси билан интернатда жойлашишга мажбур бўлади. Айни шу ердаги машъум хотиралар «Жейн Эйр»-дек дурдана асарнинг пайдо бўлишига замин яратниш (интернатда олалари ҳам ҳайётдан бевақт кўз юмганди).

1846 йили ёзувчи автобиографик руҳдаги «Каррер, Эллис ва Антон Белл достони»ни битади. Аммо

ноширлар чоп этилаётган когда китобдан воз кечади (бу асар 1857 йилга келиб, яныни адигба вафотидан икки йил ўтгандан сўнгина китобхонлар қўлига етиб борган). Аммо ҳаёт синовлари билан мардана курашиб ўрганган Шарлотта нинг иродасини унча-мунча қийинчиликлар бука олмасди. У излашида, ижод қилишда давом эта-верди ва тақдир машақатли меҳнат ажрини албатта, берди. 1847 йили нашр этилган «Жейн Эйр»

харакатсизлиқдан ҳудди эрқаклар сингари доим азоб чекишади».

Ёзувчи ўз бошидан ўтказган кўплаб кечинмаларни ижодининг гултохи бўлган ушбу асарга синг-дириб юборган. Масалан, Жейнда ўкувчилик давриданок ҳудди эрта етим қолган Шарлоттадагидек мустакиллик, мустахкам ирова шакланган эди: «Мен қарши туришим керак... Мени ёқидирмайдиганларга қарши туришим керак; мени ноҳақ койидиганларга қарши туришим керак. Табиатан мен менга меҳр-муҳаббат кўрсатэйтганларни ва асосли койиганларни севардим».

Роман келтирган сурур кўпга татимади, адигба учун олдинда янада оғирроқ синовлар тайёр турарди: 1948 йили якка ягона ягона акаси, кўп ўтмай, шу йилнинг ўзида иккиси синглиси – Эмили ва Анна ҳам вафот этади. Оиладаги оғли фарзанддан биргина Шарлотта омон қолади. Айниска, ўзига ўшашган ижодкор синглиси Эмилиниң ўлими уни қаттиқ ларажага солди. Бу туганнис қайтулар 1849 ва 1853 йилларда дунё юзини кўрган «Шилея», «Вайлет» асарларида қайсиридан маънона ҳуз қисини топган. Истедодли ёзувчи 1855 йили ижодининг энг гуллаган пайтида, 39 ўшида оламдан кўз юмди. Сўнгги асари «Эмма» адигба вафотидан беш йил ўтуб, яныни 1860 йили чоп этилди. Маълумки, бу роман ҳам Шарлотта Бронтенинг бошқа асарлари каби «Каррер Белл» тахаллуси билан зълон килинган... Шарлотта Бронте жасорати ва Жейн Эйр ибрати буғун ҳаёт синовларини мардана ёнгиги ўтишиизда кўпчилигимиз учун ўрнек бўлгугулик.

**Дилоромхон АСҚАРОВА,
Тошкент молия институти
кошидаги академик лицей
ўқитувчиси.**

АЖИБ ОЛАМ ● АЖИБ ОЛАМ

БУВИМГА РАҲМАТ!

Замонавий ўсмиirlар замонавий технологияларни шиддат билан ўзлаштириб бораёттанини яши биласиз. Бу ҳолат бугунги кунда уларнинг ўз бизнесини яратишлари, моддий имкониятларини кенгайтириши учун айни мудда. Интернет сайтиларига «шўнгиги», онлайн савдосидан бинон-дек даромад қилаётган ўшлар ҳам кўпчиликни ташкил этади. Аммо англиялик Фрайзер Догерти тенгдошларидан фарқли ўларок бутунлай бошка йўлдан кетди.

Фрайзер 14 ўшида бувисининг рецепти бўйича мураббо ва жем қайнатиши ўрганиб олди. Иккى йил ўтиб, 16 ўшида мактабни битирди ва ҳеч бир коллежга бориб ўтирганди. Бор кучини ҳамда вактининг ўзининг мураббо «империя»сини ривоҷлантиришга сарфлар бошлади.

Айни дамда унинг "SuperJam" компанияси бир йилда ярим миллион банка мураббо тайёрлайди. Бу ракамлар бутун Британия жем бозорининг 10 фойзини ташкил қилади. Йигитчанинг бугунги даромади эса бир миллиондан иккиси миллион долларгача етмоқда. Ва у севимли бувисидан жуда жуда миннэтдор.

ТЎШ-СУЯКДАН МИЛЛИОНЛАР

Әхтимол, сизга товукнинг тўш-суяклири билан бояли ўйин танишдир. Биласизки, товукнинг тўш-суягидан айри шаклидаги ковурага суякчалар ахрапиб турарди. Уша айри суякчалар иккиси томонга тортилганда тушдаги бирлашган қисмидан ахрапиб кетади. Аммо ҳеч қаҷон тенг бўлинмайди. Тўш қисми ё ўнг, ёки чап суякка томон кўпроқ бўлинади. Қайси суякча тўшининг кўпроқ қисмини юлиб чиқса, ўша суякни тортган киши қарб бўлади. Каранг, қандай оддигина ўйин. Аммо Кен Арони исмли жанобнинг бу ўйинни оммалаштириб, миллионлар ишлаб олиши ҳеч кимнинг хәллига келмаганди.

Наҳонди, Кен Арони миллионлараш бўлаб олиш учун миллионлаб товукларни қириб юборган бўлса, деб ҳайрон бўларсиз. Йўк, у бу ўйиндан андоза олган, холос. Аслида пластмассадан сунъий айри суякчалар ишлаб чиқара бошлаган ва бу маҳсулотни «Лаки Брайк» (LuckyBreak) деб номлаган. Айни пайтида бу «тўш-суякча»-лардан кунига 30.000 дона ишлаб чиқарилади. Хуллас, хоторе ишқибозларини қизиқтириб кўйган Кен Арони ушбу суякчалар савдосидан йилига 2.500.000 доллар даромад кўрмоқда.

Наргиза СИДДИҚОВА тайёрлайди.

Учрашиб юрдик. Бир куни ёмғир ёғаётганида мен бехосдан йиқилиб тушдим ву Фаридга ёнимга юргириб келди-да, «Вой, ҳеч жойингиз лат емадими, жуда кўркиб кетдим-а», деб ша заҳотиёқ бўйнидаги шарфими олиб, меннинг лой бўлган кўлларимни арта бошлади. Шу-шу, ўртадаги оддий муносабатларимиз жиддий севига айланди. Кейин отоналаримиз рози-ризолиги билан тўйимиз бўлди. Иккى ўғил, бир киз кўрдик. Бир-бirimизни еру кўкка ишонмасдик. Минг афсуски, қисматимда бор экан, Фаридда пешонамга симади — оғир хасталик туфайли у бевақт дунёдан ўтди...

Шундан сўнг орадан олти йил ўтгач, бир яқин дўстимнинг берганд маслаҳати билан «Оила ва жамият»га мурожаат қилдим. Ўзимдан беш ёш кичик Холида исмли аёлнинг телефон рақамини беришди. У билан танишдик да иккиси томон ўзаро маслаҳатлашгач, оила қурдик. Ҳозир ахил турмуш кечиряпмиз. Ана шундай хайрли ишга бош кўшганликларингиз учун сизлардан бир умр миннэтдорман.

**САЛОҲИДДИН,
Навоий вилояти".**

ри қарши куда бўлишгани учун қанча жабрини тортиганди. Охири уларнинг унта невараси тўғум ногиронлиги сабаб қариндошлик ришталари ўзилиб, юз кўрмас бўлиб кетишиди. Оғзи куйган катикини ҳам пулфаб ичади, деб бежиз айтишимаган. Исон тўғри тушунмаса кийин экан. Шундан сўнг келинйим Марзияниям, мени ҳам ёмон кўйрбанди. Кизимни ёмон отлиғ килишига урнинди. Юқумли касал деб гап тарқатди. Остонамиздан сўраб келувчи совчилар билар келарди-ю, кейин қайтиб сўрмасди. Пешонасида бор экан-да, қизимни 32 ўшида хотинидан ажрашган Нодир деган йигитга узатдик. Кудаларимиз келинлари фарзанд кўролмаслиги туфайли ўғли ажрашганини айтганида соддалик килиб сўраб-суршиштирилди, уларга ишонибиз. Куёвимизнинг биринчи хотини кайта турмуш куриб фарзандли бўлганини эшигтгач, алданглини билди. Дўхтиларнинг текширув натижаларига кўра, Нодирнинг ўзи белушт ёлан. Сўнг у ичкиликка ружу қўйди, охирни кизимизга кўл кўтарадиган одат ҳам қичарди. Отаси бу холатларга чидомлади. Конунинг ажрашиши. Марзияниям ёши 36 да. Майлумоти ўрта-максус. 40 ўшгача бўлган, тўғри сўз, диёнатли инсон учраса, узатиши ниyатидамиз.

**ЮЛДУЗ,
Хоразм вилояти".**

«Қизимни Марзияни акам ўғлига келин қилимочи бўлди. Отаси аса «Қариндоши билан ҳеч қаҷон куда-анда бўлмайман», деб оёқ тираб олди. Ахир, эримнинг аммала-

«Укам Шуҳрат Нурхон билан севишиб турмуш қурганди. Ота-онам келинларини биз қизларидан ҳам яхши кўпради. Хурмат қилсанг, иззат қўрасан, деб бежиз айтилмаган экан. Нурхон феъли кенг, удабурон аёл эди. Укамнига мешмонга борсак, жигаримизнинг бахтили яшаётганини кўриб кўнглимиз тўк, курсанд бўлиб қайтардик. Иккى ўз, иккиси ўғилни оқ ювиги, оқ тараф бояга етказди. Кизларини эндиғина узатганди. Келиннинг бедаво дардга йўлини, уч йил азоб чекди. Бормаган жойимиз, кўрсатмаган дўйтиху табиимиз қолмади. Охирги марта кўрганинда нурсиз кўзлари тикилиб, менга «Опажон, уч эркак катта хўслида колиб кетаяти. Илтинос, унгизиз меҳрли, оқ кўнгил аёлга уйланишида баш-кош бўлгинг. Уғилларимиз кўча қизлари бошларини айлантириб, йўлдан озидирмасин. Эҳтиёт бўлинг, жон опа, сиздан розиман», деди. Эртаси куни ота-онаси хабар олганни келиди. Улар кетгач бир кароба шоҳоладини кўмилга тутқазиб «Зътиборингиз учун раҳмат», деди. Шундан сўнг тўрт кун теримга чиқмай ётоқхонада қолди, лекин очилиброк гаплашса олмадик. Ҳашардан қайтиб келгач, яна

ган, бефарзанд аёл учраса, ха-бар берсангиз.

**ТУРСУНОЙ хола,
Тошкент шаҳри".**

«Фаридда билан институтда ўқиб, паҳта теримига ҳашарга чиққанимизда танишиб колгандим. У мендан иккиси курс кейин ўқириди. Кўпинча ётоқхонада ошпазга ёрдамчи бўлиб қолардиди. Ўшанди ҳам шундай бўлганди. Иккилиб, оёғи лат егани учун хамшира Фаридни суюб ёткочонага олиб келди. Менга хабар олиб туришини тайинлаб, ҳамшира туман марказига кетди. Кечгача унинг атрофидаги парвона бўлсан ҳам бир оғиз гапирмади. Эртаси куни ота-онаси хабар олганни келиди. Улар кетгач бир кароба шоҳоладини кўмилга тутқазиб «Зътиборингиз учун раҳмат», деди. Шундан сўнг тўрт кун теримга чиқмай ётоқхонада қолди, лекин очилиброк гаплашса олмадик. Ҳашардан қайтиб келгач, яна

ТАҲРИИЯТДАН:

«Баҳтили бўлинг» руҳнига хат йўллаётган ёки бе-восита мурожаат қилаётган фуқаролар паспорт нусхаси ва яшаш жойидан (маҳалла қўмитасидан) маълумотнома тақдим этишлари шарт. Шунингдек, ажрашишлар бўлса, суд карорининг нусхаси топширишлари талаб этилади.

МУРОЖААТ УЧУН ТЕЛЕФОН: 234-25-46

Кунда бўлмаса ҳам кунора шундай воқеалар, гап-сўзларга гувоҳ бўляймиз, эшишиб қолаямиз. Куни кечак таҳриятимизга пойтахтимизнинг Чилонзор туманида яшовчи Зухра исмли (турли мулоҳазаларга бориб аниқ манзилини келтириладик) аёл кўнгироқ килиб, бир ойча бурун бошдан кечирашган кўнгилсиз воечани сўзлаб берди:

— Уша куни кундузи соат ўнлар эди. Эшигимиз кўнгироғи жиринглади. Секин очдим. Қарасам, бир эркак билан аёл,

кўлида ёш боласиям бор. Табиийти, бегоналиги учун остононда туриб, "Хўш, хизмат, келинглар, ким керак эди сизларга?" деб сўрадим. Асли намангандан ҳалишганини айтишиб, кўлларидаги гўдакни операция қилириш учун пул зарур бўлиб қолганини билдиришибди. Мен заррача шубҳага бормай, уларга раҳмим келиб, уйга таклиф қилдим. Керишгач, ҳалиги аёл кўзларига ёш олиб, "Олажон, шу норасида боланинг жони увол кетмасин деб, бор пулни ишлатдик, энди асрар қўйган тақинчокларимни сотмасам, бўлмайди. Мана, кўринг, хоҳланг, заргарларга текширилнинг, арzon гаровга бўлса-да, сотман" деб туриб олди.

Оғиги, уйда оғизига пулни бор эди, лекин хўжайниндан сўрамасдим. Шунинг учун бошча хонага ўтиб, эримга телефон қилидим. У киши обдон суриштириди, кейин ёнимизда яшовчи тилла савдосини яхши биладиган якин кўшнимизнинг аёлига ҳам айтишини тайинлади. Мен уни ҳам чакириб чиқдим. Хуллас, иккамлиз ўшалар билан биргалиқда "Чилонзор" метроси якинидаги таниш заргарга бордик. У кишияни тилла зирақ, узук, балодик ва троассларни бирма-бир кўриб, тарозига тортиди ва жами юз грамм эканлигини аниклаб, тахминий бозор баҳосини ҳам айтди.

Ташқарига чиқкач, иккаласидан "Хўш, ўзи қанчага бермоқчисизлар?" деб сўрадик. Энди чиройли кийинган, савлатли эркак тилга кирди: "Биласизлар, биз ўзбеклар боламиз десак жонимизни ҳам беришга тайёр турамиз. Мол-дунё топилади, фарзанд топилмайди сингиллонлар, ўша уста айтган нархнинг ярип пулга розиман, а, хотин, берамиз-а, бошқа илож йўқ-ку" дедви, хотин янга ийғламсираб, "Нима киласидан

тилла тақинчокларни арзонгинага беришгаётганини, ҳеч қандай шубҳага ўрин қолдирмади. Хуллас, бўллар келишилган пул тайёр бўлган, учрашидан жойни белгилаб, уйга чордик. Мен ҳам, у ҳам эрларимизга телефон қилиб, розилик сўрадик. Ҳатто дугонам тадбиркорлиги боисми, "Зухра, хоҳласангиз, сизинини ҳам иккни бараварига пулла бераман, михозларим кўп" деди бамайлихотир ишонч билан.

Шу орада ҳалиги киши янга телефон қилиб "Нима бўлди синглим, биз шифоҳонадамиз, бўлмаса бошқа одамларга айтайликми?" деб сўраб ҳам қўйди. Мен бир соатдан кейин кўришишимизни айтиб, кўшним билан бирга беш миллиондан кўпроқ пулни кўтарип бордик. Олаётган пайтимиз янга бирма-бир қараб чиқдик ва хайрлашиб, бошимиз осмонда уйга келдик. Биласиз, аёлларнинг кўлига тилла буюм тушса, тамом, дунёга жар солиб, ҳаммага мақтангиси

"Хотин-қизларга нисбатан камситиш" деган иборани эшишиб қолдим. Бу ҳақда батафсилоқ билмок-чиман».

**M. Муродова,
Хазорасп тумани**

Камситиш инсонни бирор-бир белгига кўра сабабсиз, ноқонуний фарқлаш, уни бошқалардан паст кўриши англатади. Жамиятда инсонни фарқлашга унинг миллати, диний эътиқоди, ёши, саломатлик ҳолати, сиёсий қараашлари, моддий ва ойловий ахволи ва ҳоказалор асос бўлиши мумкин. Масалан, бир миллат вакилларига адолосатдан равишда устунлик яратиш бошқаларга нисбатан камситиш бўлади. Ҳар қандай камситиш инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликларини чеклайди, баъзи ҳолларда ҳатто улардан фойдаланиш имконини йўқка чиқаради.

Ҳар қандай фарқлаш ҳам камситиш бўлавермайди. Масалан, агар 10 ёшли болага ҳайдовчилик гувоҳномасини бериш рад этилган бўлса, бу асослидир. Аммо ҳайдовчилик гувоҳномаси фақат эрракларга бериладиган бўлса, бу аёлларга нисбатан камситишдир.

Бу холда фарқлаш жониси мансублика асосланган, яъни, гап — аёл ёки эркак тўғрисида кетаётганига боғлиқ. Эрракларга устунлик яраттиб, аёлларнинг ўз ҳуқуқларидан фой-

**Муассислар: Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, «Болалар ва оиласларни қўллаб-куватлани» ассоциацияси (Болалар жамғармаси) ва
«Софлом авлод учун» ҳалқаро жамғармаси**

Бош мұхаррір: Норқобил ЖАЛИЛОВ

Кабулхона: (тел/факс) 233-28-20
Мухбирлар: 233-04-50
Котибият: 237-21-82
«Оила» бўлими: 234-25-46

Web-site: oilavajamiyat.uz

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ, ФИРИБГАР

энди, майли" деди зўрга.

Кўшни икковимиз тўғриси, шошиби колдик. Бир томондан ҳалигиларга раҳмимиз келгани учунни, ва қолаверса, келади. Бизлар ҳам шу куни роса дугонаримизга телефонда бўлса-да, тақинчокларни ўзимизча кўз-кўз килдик. Эртаси куни Нигора уйга чиқиб, "Юринг, тилла дўконда ишпайдиган дугонамга кўрсатиб кела-миз, балки соттиармиз", деб колди. Бир пайт ҳалиги аёл тақинчокларни кўриб бўлгач, "Кимдан

олувдинглар, текширилганими, не-гадир ўҳшамалапти-да" деб колса бўладими. Мен-ку мен, кўшниминг ҳам бирдан ранги оқарбি кетди ва шоша-пеша "Ахир метода заргарлар кўриб беришуди-ку, канадай килиб, нега?" деб юборди. Кейин бошқа со-тубчи келиб кўргач, "Булар ҳеч қандай тилла эмас, куп-курук мис-ку!" деганидан сўнгтина чув тушганимизни билди ва ҳалиги йигит биларнинг гапимизни ўшигатч, изоҳ берди: "Бундай Фирибгларлар юрши жуда кўп. Тўғри, сизларга кўрсатган ва текширигтан тақинчоклари тилладан бўлган, лекин уларнинг қўлида айнан шуларнинг мисдан ясалган нус-халари ҳам турган, энди тушундингларми?"

Сизларга кўнгироқ қўляётганимизни боиси, айниска, хотин-қизларни, ва бошқаларни ҳам, зинҳор ва базинҳор ўйнингизга бегоналар бирор нарса сўраб, кўтираб келса, берманг ҳам, олманд ҳам! Ўзини бечора кўрсатгандар сизни хонавайрон килиб кетиши чеч гап эмас экан!..

ОГОХ БЎЛИНГ! Кўча-кўй, бозор ёки уйнингиз, маҳаллангизда дуч келгап бегона одамларга кўмак кўрсатиш ёхуд мулокотга киришишдан аввал уларнинг шахсини тасдикловчи хужжати ёки аниқ исмийшарфи, манзили ҳақида маълумот олиш кераклигини унутманд. Чунки кейнинг пайтларда юкоридаги каби ноҳуш холатлар рўй берадётгани ҳеч кимга сир эмас ва бундай мисаллар сизу бизнинг соддалигимиз, муруватпешалигимиз, ва энг муҳими, раҳмдил ва ишонувчанлигимизни сунистеъмол қўляётганини ҳам унутмайлик.

Умрзок ЖАЛИЛОВ

САВОЛ-ЖАВОБ

даланишларига тўқсинглик қиласидиган ҳар қандай амаллар, сўзлар, хатти-ҳаракатлар аёлларга нисбатан камситишдир.

«Қизим қамалди. Ҳавотирдаман. Унинг аёллиги хосига олинидиган жиҳатлар борми? Ёки аксинча, аёл бўла туриб шундай жиноят қилгани учун камситиладими?»

**Ж. Қосимова,
Жиззах**

Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексида жиноят соидир этган аёллар ва оналарнинг физиологик хусусиятлари ҳам эътиборга олинган. Масалан, баъзи турдаги жазорларнинг — узоқ муддатга ёки умбродоз озодликдан маҳрум килиши каби жазорларнинг аёлларга нисбатан кўлланмаслиги, ахлокни тузиати ишларнинг ҳомилодор ва бола тарбиялаш таътилидаги аёлларга нисбатан кўлланмаслиги ва бошқалар. Жабрланувчининг ҳомилодорлиги аён бўлган холатда жиноят соидир этиш оғирлаштирувчи ҳолат ҳисобланади.

**(«Хотин-қизлар ҳуқуклари
саволлар ва жавобларда**
китобидан)

СПОРТ ▶ СПОРТ ▶ СПОРТ

Бош мураббий ўз ўрнида

Ўзбекистон Футбол Федерацииси расмий сайтининг хабарига кўра, Вадим Абрамов ўзбекистон терма жамоаси бош мураббий сифатида ўз ишини давом эттирадиган бўлди. Бу ҳақда 7 февраль куни бўлиб ўтган Мураббийлар кенгаши аъзолари қарор кабул килди.

Абрамовга миллий терма жамоада, бундан аввал бўлгани каби Шуҳрат Маҳсудов ёрдам берди. Ўзбекистон футбол федерацияси, кутилганидек Абрамов зиммасига терма жамоани 2014 йилда бўлиб ўтадиган жаҳон чемпионатининг финал кисмига олиб чиқишдек масъулиятли вазифани кўйди.

Эслатиб ўтамиш, терма жамоамис жаҳон чемпионатининг сарлаш баҳсларини 29 июн куни бошлади.

Ёш шахматчилар мусобақаси

Пойтахтимизда шахмат бўйича 14 ёшгача бўлган ўйил-қизлар ўртасида ўтказилган ўзбекистон чемпионатида юз нафарга якин ўш шахматчи галиблик учун дона сурди. Мамлакатимизда "акл гимнастикаси"нинг жадал ривожланётганини кўрсатсан бу гали мусобакада ҳам кўплаб янги иқтидорли шахматчилар кашф этилди.

Эллик нафарга якин спорти қатнашган ўйил болалар мусобакасида тошкентлик Олег Артеменкога тенг келадигани топил-

мади. Халқаро турнирларда тажриба тўплаган ўйилларни шахматчимиз тўкцуз партыйдан еттиласида зафар кучиб, иккى маротаба дурранг ўйнади, саксиз очко билан мамлакат чемпиони бўлди.

Иккича ўрин соҳиби сўнгги турда аниканди. Пойтахтилик Шаварш Бадалян иккичи, сирдарёлик Элбек Жуманов учини ўринга лойиб топилди.

Қизлар ўртасидаги мусобакада фарғоналик Гулруҳбигим Тоҳиржонова ўз тенгкурлари ўртасида энг кучли шахматчи эканини яна бир карра исботлоди. Сўнгги тур олдиндан 7,5 очко ўйнади, муддатидан олдин биринчи ўринни егаллади.

Интернет манбалари асосида
Илхом ЖУМАНОВ тайёрлadi.

ОБУНА ИНДЕКСИ – 176

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигига 0169-рекам билан 11.01.07да рўйхатга олинган. Бу ортма Г – 232. Формати А-3, ҳажми 2 табоқ. Адади – 11242. Навбатчи мухаррир – Фаррух ЖАББОРОВ. Саҳифалари – Оқил РАХМОНОВ. Мусахихлар – Сайдгани САЙДАЛИМОВ, Мафтуна МИНГБОЕВА.